

Міністерство освіти і науки України
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка
Відокремлений структурний підрозділ
«Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка»

Циклова комісія професійної освіти

Курсова робота

з дисципліни «Організація та методика професійного навчання»
на тему «Особливості використання словесних методів на уроках
виробничого навчання у процесі професійного навчання майбутніх
кваліфікованих робітників за професією швачка»

Студентки II курсу 22ТЛС групи
Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність: 015 Професійна освіта
Спеціалізація: 015.36 Професійна освіта
(Технологія виробів легкої
промисловості)
Жадан Юлії Вікторівни

Керівник: Бикова Т.Б.

Дата захисту 11.12.2025

Оцінка за національною шкалою

Кірмака

Бали 98 Оцінка ECTS A

Члени комісії:

С.В. Мико
(підпис, ініціали та прізвище)

Н.М. Терезюк
(підпис, ініціали та прізвище)

Т.Б. Бикова
(підпис, ініціали та прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ СЛОВЕСНИХ МЕТОДІВ У ПРОФЕСІЙНОМУ НАВЧАННІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ ЗА ПРОФЕСІЄЮ ШВАЧКА	6
1.1. Поняття, сутність та класифікація методів навчання у професійній освіті	6
1.2. Досвід і наукові ідеї педагогів щодо ефективного застосування словесних методів	10
1.3. Педагогічні передумови ефективного впровадження словесних методів у навчальний процес	13
1.4. Роль словесних методів у формуванні знань, умінь і професійних компетенцій майбутніх швачок	15
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ СЛОВЕСНИХ МЕТОДІВ НА УРОКАХ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ...	18
2.1. Аналіз особливостей застосування словесних методів у сучасному виробничому навчанні	18
2.2. Методика організації уроків виробничого навчання з використанням словесних методів	21
2.3. Приклад розробки уроку (фрагмент вступного інструктажу) виробничого навчання за професією швачка з використанням словесних методів	28
ВИСНОВОК	31
Додатки	36

ВСТУП

Сучасна система професійної освіти України переживає етап оновлення та вдосконалення відповідно до вимог часу, розвитку виробництва й інноваційних технологій. Підготовка кваліфікованих робітників нової генерації передбачає формування не лише професійних умінь, а й здатності до самонавчання, креативності, відповідального ставлення до праці. У цьому процесі важлива роль належить методам навчання, які забезпечують ефективне засвоєння знань, розвиток мислення, уваги, уяви, мовлення та професійних компетентностей здобувачів освіти.

Відповідно до **Закону України «Про професійну освіту» (2025 р.)** [1], професійна підготовка майбутніх кваліфікованих робітників має здійснюватися із застосуванням сучасних методів і технологій навчання, що сприяють формуванню компетентностей, необхідних для успішної професійної діяльності. Це зумовлює потребу у вдосконаленні педагогічної майстерності майстра виробничого навчання, підвищенні якості уроків, активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

Одним із найважливіших напрямів удосконалення навчального процесу є ефективне використання словесних методів навчання, які виступають універсальним інструментом педагогічного впливу. Слово завжди було й залишається основним засобом спілкування між педагогом і здобувачем освіти, джерелом передання знань, формування світогляду, переконань і професійних установок. Саме через слово майстер виробничого навчання роз'яснює складні технологічні операції, пояснює нові теми, мотивує до виконання завдань і створює позитивну навчальну атмосферу.

Проблема використання словесних методів навчання не є новою в педагогічній науці. Значний внесок у її розроблення зробили класики педагогіки – К. Д. Ушинський, В. О. Сухомлинський, А. С. Макаренко, які підкреслювали значення слова як головного інструмента впливу на розум, почуття й поведінку учнів. У сучасних умовах цю проблему досліджують Н. Ничкало, С. Гончаренко,

О. Пометун, Л. Крамущенко, які наголошують на необхідності поєднання словесних методів із практичною діяльністю для підвищення результативності професійної підготовки.

Попри наявність значного наукового доробку, питання **ефективного застосування словесних методів саме на уроках виробничого навчання майбутніх швачок** залишається недостатньо вивченим. У практиці професійної освіти часто спостерігається формальний підхід до пояснення навчального матеріалу, що знижує мотивацію здобувачів освіти, ускладнює формування в них професійного мислення та самостійності. Тому дослідження особливостей використання словесних методів у процесі підготовки майбутніх швачок є актуальним і своєчасним.

Тема дослідження: «Особливості використання словесних методів на уроках виробничого навчання у процесі професійного навчання майбутніх кваліфікованих робітників за професією швачка».

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати педагогічні засади використання словесних методів у виробничому навчанні та розробити методичні рекомендації щодо їх ефективного застосування під час підготовки майбутніх швачок.

Завдання дослідження:

1. Вивчити стан розробленості проблеми використання словесних методів у професійній освіті.
2. Обґрунтувати передумови ефективного впровадження словесних методів у процес виробничого навчання.
3. Розробити методичні рекомендації та приклад уроку виробничого навчання з використанням словесних методів для професії швачка.

Об'єкт дослідження – процес професійного навчання майбутніх кваліфікованих робітників у закладі професійної освіти.

Предмет дослідження – особливості використання словесних методів у виробничому навчанні майбутніх швачок.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань використано комплекс методів: – **теоретичні:** аналіз педагогічної, психологічної та методичної літератури, а також нормативно-правових документів для з'ясування стану проблеми та визначення наукових підходів;

– **порівняльний та системний аналіз** – для виявлення переваг і недоліків словесних методів у професійній підготовці;

– **узагальнення та систематизація** – для формулювання висновків;

– **емпіричні:** узагальнення педагогічного досвіду майстрів виробничого навчання та аналіз наукових джерел, у яких висвітлено ефективність застосування словесних методів у професійній освіті.

Теоретичне та практичне значення дослідження полягає в уточненні ролі та педагогічних умов ефективного застосування словесних методів у процесі виробничого навчання майбутніх швачок, а також у розробленні методичних рекомендацій і прикладу уроку, який може бути використаний у практиці роботи майстра виробничого навчання.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ СЛОВЕСНИХ МЕТОДІВ У ПРОФЕСІЙНОМУ НАВЧАННІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ ЗА ПРОФЕСІЄЮ ШВАЧКА

1.1. Поняття, сутність та класифікація методів навчання у професійній освіті

Успішність професійної освіти загалом та професійного навчання зокрема, залежить не лише від правильності визначення мети, завдань та змісту навчання, а й від обраних способів їх досягнення, які прийнято називати **методами навчання**. Добір методів здійснюється ситуативно та визначається специфікою професії, початковим рівнем підготовки здобувачів освіти, умовами навчально-виробничого процесу, кваліфікацією та досвідом майстра виробничого навчання як педагога професійного навчання. **Метод у цьому контексті розглядається як цілеспрямований спосіб дій, що спрямований на досягнення певної педагогічної мети.**

У професійній освіті, де окрім теоретичних знань велике значення має формування практичних умінь і навичок, методи навчання набувають особливого значення. Вони забезпечують не лише засвоєння інформації, а й розвиток професійної майстерності, виробничого мислення та відповідальності за результати власної праці [3]. З огляду на сказане, не є випадковим, що у теорії та практиці професійної освіти розрізняють методи професійно-теоретичної та методи професійно-практичної підготовки. Ці групи методів мають свою специфіку, що обумовлена змістом освітнього процесу. Зважаючи на те, що провідною формою реалізації професійно-практичного навчання є уроки виробничого навчання, окремо виділяють і методи виробничого навчання.

Методи виробничого навчання – це основні способи організації спільної роботи майстра і учнів, завдяки яким учні набувають знань, умінь, навичок, вдосконалюють професійну майстерність та розвивають творчі здібності. Досягнення позитивних результатів можливе тоді, коли робота майстра поєднується з активними та самостійними зусиллями учнів [2].

Сутність методів виробничого навчання полягає в тому, що вони виступають як засіб реалізації педагогічного впливу на уроках виробничого навчання та у період виробничої практики на виробництві. Через продумані методичну організацію, керування навчальним процесом і активізацію пізнавальної діяльності учнів майстер виробничого навчання стимулює ефективне засвоєння знань і розвиток професійних компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників [4].

У професійній освіті чинне місце посідає шлях поєднання різних видів методів: **словесних** (*вербальних*), **наочних** і **практичних**. **Словесні методи** реалізуються через *пояснення, лекції, інструктажі та бесіди*; **наочні** – через *демонстрації, ілюстрації, моделювання*; **практичні** – через *виконання вправ, лабораторно-практичних робіт та виробничих завдань*. Таке поєднання дозволяє процесу виробничого навчання відповідати умовам виробничого середовища та забезпечувати ефективність формування практичних умінь і навичок учнів [5].

Словесні методи навчання, як найбільш відомі та поширені, ґрунтуються на **використанні слова** як основного засобу передачі знань. Вони дозволяють послідовно і доступно подати навчальний матеріал, сформувати в учнів як теоретичні уявлення, так і фактичні знання. Особливо ефективними словесні методи є тоді, коли необхідно пояснити нові поняття, узагальнити або систематизувати інформацію [6].

У процесі професійної підготовки словесні методи тісно поєднуються з наочними. Це зумовлено тим, що людина сприймає близько **87 % інформації органами зору і лише близько 9 % – слухом**. Тому важливо супроводжувати усне пояснення демонстрацією зразків, ілюстрацій, моделей, практичних дій. Такий підхід підсилює розуміння навчального матеріалу і робить навчальний процес більш ефективним [7].

Дуже влучно з цього приводу висловився видатний хірург, анатом і педагог М. Пирогов, який зазначив, що *головним в навчанні є не тільки те, що повідомляється... Найвизначнішими є щоденні предмети, які майстерно прищеплюються дитині. Саме вони для неї у стократ корисніші в майбутньому,*

ніж високі істини, погано викладені й анітрохи не пристосовані до її розуміння. Ця думка підкреслює, що важливими є не просто знання, а **якість, своєчасність та доступність їх подання.**

Як ми вже зазначали, до основних словесних методів належать:

- **Розповідь** – монологічний виклад навчального матеріалу, який дає змогу послідовно і емоційно донести зміст теми. Використовується на етапі пояснення нового матеріалу або під час узагальнення.
- **Бесіда** – діалог між викладачем і учнями, у ході якого виявляються їхні знання, уточнюються поняття та формується вміння логічно і змістовно висловлюватися. Її доцільно застосовувати для активізації пізнавальної діяльності.
- **Лекція** – усний системний виклад великого обсягу інформації, що має чітку логічну структуру. Лекції використовують для вивчення складних тем. Залежно від призначення вони можуть бути вступними, тематичними, оглядовими або заключними.
- **Пояснення** – тлумачення понять, термінів, явищ або принципів роботи обладнання. Цей метод допомагає зробити зміст навчального матеріалу зрозумілим і доступним [8]. Усі ці словесні методи використовуються у різній мірі і у професійному навчанні. Хоча найбільшого поширення набули такі словесні методи як пояснення, розповідь та бесіда.

Отже, методи навчання у професійній освіті є ключовими елементами організації педагогічного процесу, які забезпечують взаємодію між майстром виробничого навчання та здобувачами освіти. Вони визначають форми діяльності учнів і викладача, способи передачі знань та логіку навчального процесу. Правильне поєднання словесних, наочних і практичних методів дозволяє не лише засвоювати теоретичний матеріал, а й формувати практичні уміння, виробниче мислення та відповідальність за виконану роботу. Знання класифікації методів навчання дає змогу майстру виробничого навчання планувати заняття ефективно, обирати оптимальні форми й методи відповідно до специфіки професії та рівня підготовки учнів, що сприяє розвитку

професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників, зокрема, швачок.

1.2. Досвід і наукові ідеї педагогів щодо ефективного застосування словесних методів

Оскільки поширення та постійна актуальність словесних методів доведена роками, саме вони стали предметом нашого дослідження. До того ж, важко уявити собі процес навчання, що не супроводжується живим словом педагога, що несе у собі не лише знання, а й емоції, сприяє встановленню сприятливого мікроклімату для ефективного сприймання матеріалу. Безперечно, такі властивості можуть бути забезпечені лише за умови володіння педагогом усіма засобами та прийомами слова. Для того, щоб опанувати слово як потужний інструмент педагогічної майстерності, у ході нашого дослідження звернемо увагу на надбання визначних педагогів.

У розвиток теорії і практики **словесних методів навчання** значний внесок зробили відомі педагоги-класики та сучасні педагоги, які підкреслювали важливість слова, як основного засобу навчання і виховання.

К. Д. Ушинський підкреслював важливість словесних методів у навчанні. Він вважав, що слово є основним засобом передачі знань та формування моральних і професійних якостей учнів. У своїх працях він наголошував на необхідності поєднання словесних методів з іншими методами навчання для досягнення найкращих результатів

В. О. Сухомлинський акцентував увагу на емоційному забарвленні слова та його впливі на моральний розвиток учнів. Він рекомендував використовувати слово як засіб формування позитивних моральних якостей, таких як чесність, відповідальність та працьовитість. Сухомлинський також підкреслював важливість індивідуального підходу до кожного учня при використанні словесних методів.

А. С. Макаренко вважав, що словесні методи повинні бути поєднані з практичною діяльністю учнів. Він рекомендував використовувати інструктажі, пояснення та бесіди як засоби формування свідомої дисципліни та відповідальності в учнів. А. С. Макаренко також підкреслював важливість авторитету педагога та колективу в процесі навчання [9].

С. Гончаренко вказує на важливість методів у навчальному процесі, зазначаючи, що метод дисциплінує пошук істини, заощаджує сили і час, дає можливість рухатися до мети найкоротшим шляхом. Він підкреслює, що правильний метод є основою ефективного навчання [10].

О. Пометун акцентує увагу на інтерактивних технологіях навчання, які поєднують словесні методи з активними формами навчальної діяльності. Вона зазначає, що інтерактивні методи сприяють розвитку критичного мислення, комунікативних навичок та самостійності учнів [11].

Л. Крамущенко у співавторстві з іншими педагогами розробила підручник «Педагогічна майстерність», в якому детально розглядаються різні аспекти педагогічної діяльності, включаючи використання словесних методів. Вони підкреслюють важливість поєднання теоретичних знань з практичними навичками для формування професійної майстерності педагогів [12].

Тож за результатами історичного аналізу ми доходимо висновку, що словесні методи навчання відіграють провідну роль в освітньому процесі. Тим більше – у професійній освіті, де поряд із теоретичною підготовкою має відбуватися формування практичних умінь, навичок та професійного мислення з опорою на практичний досвід. У світлі методичної спадщини відомих педагогів та корифеїв сучасних досліджень можна виділити кілька ключових наукових і педагогічних ідей, які мають значення для майстра виробничого навчання на шляху до ефективного використання словесних методів навчання у щоденній педагогічній праці.

По-перше, класики педагогіки підкреслювали, що слово – це інструмент не просто передачі знань, а впливу на свідомість, мислення і мотивацію учня [13].

По-друге, більш сучасні дослідження наголошують на тому, що ефективність словесних методів значно підвищується, коли їх комбінують із наочними та практичними методами, адаптують під рівень підготовки учнів і специфіку професії. У дослідженні, присвяченому педагогічним практикам у системі професійної освіти, виявлено, що значна частина майстрів виробничого

навчання використовує метод лекції та активні методи, але менш ніж третина інтегрує цифрові інструменти та комбіновані форми [14].

По-третє, система класифікацій методів також відображає ідею диференційованого підходу: словесні методи вважаються особливо ефективними для закладення теоретичних основ, формування мотивації та створення цілісної картини технологічного процесу. Однак вони мають бути використані разом з методами наочними та практичними, особливо коли йдеться про професії з високим рівнем практичної складової, як-от швачка.

По-четверте, конкретні педагогічні рекомендації для словесних методів в умовах професійної освіти включають:

- активне залучення здобувачів до бесіди та обговорення технологічних процесів;
- інструктаж із подальшим обговоренням змісту технологічної операції;
- пояснення і демонстрація технологічного етапу з подальшим усним аналізом;
- мотивування учнів до самостійного виконання роботи через словесне звернення, пояснення цілей, завдань, очікуваних результатів. Ці рекомендації впливають з аналізу структури методів: **словесний метод** передбачає дію викладача й активне сприйняття учнів, а коли майстер виробничого навчання інтегрує елементи пошуку, моделювання або самостійної діяльності – результативність зростає [15].

По-п'яте, у контексті професійного навчання майбутніх кваліфікованих робітників значущою є адаптація словесних методів до умов майстерні, виробничого середовища, специфіки професії. Наприклад, майстер може почати заняття зі словесного введення: пояснення технологічного процесу, опис прийомів роботи на швейній машині, бесіда про типи тканин, потім бесіда-аналіз помилок, обговорення способів їх виправлення. Це створює міцну основу, яку учні доповнюють практичною роботою. Словесні методи тим самим стають засобом мотивації, орієнтації та організації практичної діяльності.

У результаті, досвід педагогіки словесних методів переконує нас у тому, що їх ефективність залежить не лише від форми (лекція, бесіда, інструктаж), але й від уміння майстра організувати інтерактивну дію, мотивувати, залучати учнів до обговорення, спрямовувати на самостійне виконання завдання. У професійній освіті, особливо в підготовці швачок, словесні методи повинні виступати як стартовий етап, що підводить до практики, зумовлює мотивацію і створює чітке розуміння дій, а потім переходити в демонстрацію і самостійну роботу.

1.3. Педагогічні передумови ефективного впровадження словесних методів у процес професійного навчання

Ефективне застосування **словесних методів навчання** вимагає створення певних педагогічних передумов, які забезпечують оптимальне використання цих методів для досягнення високих результатів у професійному навчанні. До основних педагогічних передумов відносяться:

1. **Професійна підготовка педагога професійного навчання – майстра виробничого навчання.** Високий рівень професіоналізму майстра виробничого навчання є ключовим фактором успішного застосування словесних методів. Майстер виробничого навчання повинен володіти не тільки глибокими знаннями з основ техніки та технологій швейного виробництва, а й умінням чітко, доступно та цікаво викладати матеріал, використовувати різноманітні прийоми та форми словесного впливу. Зокрема, важливою є здатність педагога підтримувати емоційний контакт з аудиторією, стимулювати пізнавальний інтерес учнів, застосовувати методи активного навчання, що сприяють глибшому засвоєнню матеріалу [16].

2. **Організація навчального середовища.** Створення сприятливого навчального середовища, яке включає в себе не лише фізичні умови (освітлення, розташування меблів), а й психологічний клімат, є необхідною умовою для ефективного застосування словесних методів. Важливою є організація простору навчально-виробничої майстерні таким чином, щоб учні мали можливість активно взаємодіяти з майстром виробничого навчання та з однокурсниками. Це

сприяє розвитку комунікативних навичок, критичного мислення та творчого підходу до вирішення навчальних завдань.

3. Використання інтерактивних технологій. Застосування інтерактивних технологій, таких як рольові ігри, дебати, мозкові штурми, дозволяє активізувати пізнавальну діяльність майбутніх кваліфікованих робітників, сприяє розвитку їхніх комунікативних та критичних навичок. Ці методи, поєднуючи словесний вплив з елементами практичної діяльності, забезпечують більш глибоке засвоєння навчального матеріалу та формування професійних компетентностей [17].

4. Індивідуалізація навчання. Врахування індивідуальних особливостей здобувачів освіти, їхніх пізнавальних можливостей, інтересів та потреб є важливою умовою ефективного застосування словесних методів під час практичного навчання. Індивідуалізація навчання дозволяє адаптувати методи викладу матеріалу до конкретних умов, що сприяє більш ефективному засвоєнню матеріалу та розвитку особистісного потенціалу кожного учня [18].

5. Оцінювання та зворотний зв'язок. Регулярне оцінювання результатів навчання та надання можливостей для зворотного зв'язку дозволяє коригувати процес навчання, виявляти та усувати труднощі, що виникають у здобувачів освіти під час засвоєння інформації як теоретичного так і практичного спрямування, та забезпечувати постійне вдосконалення якості навчального процесу. Застосування різноманітних форм оцінювання, таких як усні відповіді, презентації, дискусії, сприяє розвитку умінь учнів самостійно оцінювати свої знання та навички, що є важливим аспектом професійної підготовки [19].

Таким чином, ефективне впровадження словесних методів навчання можливе лише за умови комплексного підходу, що включає професійну підготовку майстра, організацію сприятливого навчального середовища, застосування інтерактивних технологій, індивідуалізацію навчання та систематичне оцінювання результатів навчання. Лише в таких умовах словесні методи можуть стати потужним інструментом у формуванні професійних компетентностей учнів.

1.4. Роль словесних методів у формуванні знань, умінь і професійних компетенцій майбутніх швачок

Словесні методи займають важливе місце у професійній підготовці майбутніх швачок, оскільки саме через усне пояснення, інструктаж і професійну бесіду відбувається осмислене засвоєння теоретичного та практичного матеріалу. **Ключова особливість підготовки швачок** полягає в поєднанні точних технологічних знань і відпрацьованих ручних та машинних операцій. Тому словесні методи виступають початковим засобом, що забезпечує свідомість і цілеспрямованість подальших практичних дій, спрямованих на виготовлення швейних виробів.

Розвиток теоретичних знань

Під час розповідей, пояснень та бесід майстер формує у майбутніх швачок розуміння властивостей текстильних матеріалів, що визначають, як матеріал поводитиметься під час експлуатації та шиття (міцність, зминальність, повітропроникність, гігроскопічність та естетичні якості (зовнішній вигляд, фактура, м'якість); особливостей побудови конструкції одягу (крій, що визначається формою та з'єднанням деталей, стилем одягу (класичного, спортивного тощо), матеріалами тощо); технологічних етапів обробки деталей та вузлів (розкрій, початкова обробка, підготовка до примірки, уточнення конструкції, волого-теплова обробка, заключна обробка та контроль якості).

Наприклад, пояснення особливостей розтяжності трикотажних полотен або усадки лляних і бавовняних тканин дає можливість здобувачу освіти не механічно запам'ятати, а усвідомити, чому певні операції виконуються саме так. Це створює фундамент для професійного мислення та здатності приймати виробничі рішення [20].

Формування професійних умінь

Словесні методи вступного, поточного та заключного інструктажу є основою формування точності і культури праці швачки. Під час інструктажу педагог: пояснює послідовність технологічних операцій; акцентує увагу на

типових помилках; демонструє правила безпечної роботи зі швейним обладнанням.

Такий словесний супровід дозволяє здобувачам освіти не просто повторювати операції, а виконувати їх свідомо, розуміючи причини можливих дефектів, наприклад, перекосу шва або нерівномірної строчки.

Формування загальних та професійних компетенцій

Словесні методи допомагають розвивати у майбутніх швачок такі важливі для майбутньої трудової діяльності компетентності, такі як:

- критичне мислення (аналіз проблемних ситуацій у технології пошиття виробів);
- уміння обирати оптимальні технологічні рішення;
- комунікаційні навички (робота в групі, передача інформації щодо технологічних процесів);
- самостійність у виконанні складних операцій.

У ході дидактичних дискусій або обговорення виробничих ситуацій учні вчаться оцінювати різні способи обробки деталей одягу (наприклад, різні способи обробки горловини — косою бейкою, підгином або обшивною обтачкою) [21].

Використання інтерактивних словесних методів

У сучасній професійній освіті активно використовуються: професійні діалоги та аналіз виробничих ситуацій; рольові ігри (наприклад, «майстер – контролер якості – швачка»); обговорення моделей і конструкцій одягу.

Це дозволяє майбутнім швачкам тренувати уміння аргументувати технологічний вибір і прогнозувати результат праці, що є ключовою компетенцією для роботи в умовах швейного виробництва.

Таким чином, **словесні методи** в підготовці майбутніх швачок не є лише способом передачі інформації. Вони забезпечують:

- усвідомлене засвоєння технологічних знань;
- формування точних і безпечних виробничих умінь;

- розвиток професійного мислення та здатності до самостійних рішень.

Їх ефективність значно зростає при поєднанні з практичним навчанням у майстерні, коли слово майстра перетворюється у конкретну, свідому дію здобувачів освіти.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ СЛОВЕСНИХ МЕТОДІВ НА УРОКАХ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

2.1. Аналіз особливостей застосування словесних методів у сучасному виробничому навчанні

У сучасному виробничому навчанні словесні методи відіграють фундаментальну роль, оскільки передують практичним діям: учні повинні спочатку усвідомити технологію, матеріали, обладнання і принципи безпечної праці – і це реалізується саме словом. Крім того, **словесні методи** – надзвичайно ефективні для формування **загально-технологічної системи знань**, яка стане базою для подальших виробничих операцій.

Інтенсивність передачі знань

У виробничому навчанні часто потрібно передати великий обсяг теоретичної інформації в стислий час: наприклад, властивості тканин, основи крою, правила роботи на обладнанні. Як зазначено вище, словесні методи «дозволяють в короткий термін передати велику за обсягом інформацію» [22].

Поєднання з наочними й практичними формами

Словесний виклад без ілюстрації і без практики – недостатній для виробничого навчання. Методичні матеріали наголошують: «виробниче навчання з застосуванням лише наочних та словесних методів не завжди ефективно...».

Для професії швачки це означає так:

Після лекції або пояснення про технологію пошиття виробу має іти наочне демонстрування – зразок виробу або відео, або демонстрація майстра.

Потім – практична операція, над якою учень працює під керівництвом майстра. Словесні методи повинні бути спрямовані на підготовку до практичної дії та осмислення її значення.

Стимулювання мислення, комунікації та самостійності

Словесні методи можуть і повинні виходити за межі простої передачі знань. Методичні рекомендації акцентують увагу на тому, що словесні методи сприяють розвитку абстрактного мислення, умінню виділяти суттєве, аналізувати, самостійно робити висновки.

У контексті швацької підготовки:

Бесіда чи *дискусія* про виробничу ситуацію (наприклад, як вибрати технологію пришивання гудзика на тонкій тканині) дозволяє учням розвивати критичне мислення.

Інструктаж із акцентом на самоаналіз помилок (наприклад, зміна натягу нитки, що веде до нерівного шва) допомагає сформувати уміння самоконтролю.

Словесні методи, доповнені *питаннями-задачами*, стимулюють учнів до прийняття рішень та адаптації до виробничих умов [23].

Залежність від підготовки педагога та умов навчання

Ефективність застосування словесних методів значною мірою залежить від кваліфікації майстра чи педагога-викладача. Він повинен уміти працювати словом: логічно структурувати матеріал, застосовувати образні порівняння, підтримувати емоційний контакт, стимулювати залучення учнів. Також важливими є навчально-виробничі умови: майстерня, обладнання, ресурсна база, рівень підготовки учнів.

Наприклад, якщо обладнання застаріле або учні мають недостатній рівень знань – словесні методи потребують більшого часу на пояснення, підтримку ієрархії знань, більше інтерактивних питань і повторень.

Для підготовки швачок словесні методи потрібно адаптувати з урахуванням специфіки професії.

Пояснення і *розповідь* повинні містити **технологічну мету**: наприклад, «виконати «шов зигзаг» для еластичної тканини, щоб уникнути розривів», а не просто «виконати зигзаг». Така конкретизація сприяє глибшому розумінню.

Інтерактивні бесіди: перед практичним пошиттям виробу можна провести бесіду-дискусію: «Які можливі дефекти можуть виникнути під час роботи з

тонкою сорочковою тканиною?» Це стимулює учнів до аналізу, прогнозування та формування професійного мислення.

Інструктажі повинні бути чітко структуровані: підготовка матеріалу → налаштування обладнання → виконання операції → контроль якості. При цьому майстер під час інструктажу словесно акцентує увагу на критичних моментах: вибір голки, натягу нитки, положення рук.

Словесні методи повинні поєднуватися з самостійною роботою, з теоретичним матеріалом: наприклад, опрацювання розділу про нитки і тканини, складання таблиці «матеріал→обробка→рекомендований режим». Таким чином, учень засвоює не лише як робити, але й чому саме так робити – формування компетентності «володіння технологією».

Регулярні *бесіди-рефлексії* після практики: «Що спрацювало добре? Що призвело до дефекту? Як можна поліпшити?». Це дозволяє словесним методам не просто донести знання, а закріпити професійні уміння і компетенції [24].

Словесні методи у виробничому навчанні, зокрема у підготовці майбутніх швачок, є незамінним засобом формування теоретичної бази знань, розвитку умінь та професійних компетенцій. Їх ефективне застосування вимагає гармонійного поєднання з наочними і практичними методами, активного залучення учнів, адаптації методів до змісту професії, рівня підготовки та умов навчання. При правильному використанні словесні методи здатні не лише передати інформацію, а й стимулювати мислення, комунікацію і самостійність учнів, що є важливими складовими підготовки висококваліфікованих фахівців у швейній галузі.

2.2. Методика організації уроків виробничого навчання з використанням словесних методів

Урок виробничого навчання майстра-викладача характеризується тим, що він поєднує теоретичну і практичну підготовку учнів. Для майбутніх швачок **словесні методи** – *лекція, пояснення, інструктаж, бесіда* – виступають **організуючим компонентом** технологічного процесу навчання. За методичними рекомендаціями ПТО: «майстер виробничого навчання повинен чітко продумати, що і коли потрібно пояснювати, які трудові прийоми і в якій послідовності показувати» [25].

Підготовка до уроку:

✚ Перед початком заняття майстер аналізує результати попереднього уроку і визначає цілі, зміст і методи нового заняття, враховуючи рівень підготовки групи, оснащення майстерні, специфіку професії швачки (напр., вид тканини, тип шва).

✚ Складає план уроку: тема, мета, методи (зокрема словесні), види робіт, матеріали, інструменти, час на етапи.

Використання словесних методів у ході уроку:

- **Лекція / розповідь:** короткий вступ, в якому майстер-викладач оголошує тему – наприклад, «Технологія пришивання манжети до рукава жіночої блузи». Пояснюються матеріали (тканина, нитка, голка), обладнання (швейна машина, оверлок), технологічний процес. Слово має бути структурованим, передбачати нормативи, критичні точки.

- **Пояснення:** після розповіді майстер деталізує операцію: «Чому обираємо нитку певної товщини, голку № ..., як налаштуємо швейну машинку, які помилки ймовірні, як їх уникнути». У поясненні буквально поєднуються технологічно-виробничі акценти і словесне обґрунтування.

- **Інструктаж:** перед практичною роботою учнів майстер проводить вступний інструктаж (ознайомлення зі змістом роботи, обладнанням,

інструментами, правилами, матеріалом), поточний інструктаж під час виконання і заключний – підсумковий.

- **Бесіда:** може бути застосована як вступна – перед початком роботи, для активізації знань учнів («Які види манжет ви зустрічали? Що може стати причиною нерівного шва?»), так і заключна – після виконання роботи («Які труднощі ви мали? Як їх можна уникнути?»). Цей метод допомагає формувати аналіз учнями власних дій, самоконтроль і рефлексію [26].

Приклади застосування словесних методів. Після вступної лекції майстер проводить бесіду-опитування: «Які нитки підходять для легких тканин?», «Як регулюється натяг нитки на машині?». Учні відповідають, обговорюють, майстер підсумовує. Таким чином словесні методи працюють як активний засіб залучення.

- Потім майстер демонструє коротку розповідь-пояснення: «При пошитті манжети важливо змістити припуск на шов на 5 мм, це дозволяє уникнути підйому тканини».

- Учні переходять до практичної дії, але майстер проводить інструктаж словесно: «Переконайтесь, що нитка пролягає правильно, голка не гнеться, натяг нитки встановлено на «3».

- Після практики – бесіда-рефлексія: майстер ставить провідні запитання (наприклад, «Чому з'явилась хвиля на манжеті?», «Як можна відрегулювати ширину шва на машинці?») і допомагає учням зробити висновки.

- Усі етапи супроводжуються словесним поясненням і контролем, що робить урок цілеспрямованим і зв'язком між теоретичним і практичним навчанням чітким.

Рекомендації для майстрів виробничого навчання щодо ефективного використання словесних методів

✚ Для ефективної організації словесних методів майстер має ретельно планувати свою діяльність: тема уроку, методи, час, матеріали, запитання для бесіди.

✚ Словесні методи повинні бути поєднані з наочністю і практикою – особливо важливо для професії швачки, де технологія і обладнання невід’ємні.

✚ Майстер має використовувати діалогічні форми (бесіда, запитання) для підвищення активності учнів – це збільшує засвоєння матеріалу.

✚ Урок слід завершувати словесним підсумком: ключові правила, технологічні моменти, помилки, рекомендації.

✚ Майстер повинен враховувати індивідуальні особливості учнів (рівень підготовки, інтерес, швидкість засвоєння) і адаптувати словесні методи відповідно.

✚ Планувати використання словесних методів із урахуванням мети уроку. Якщо головна мета – формування нових знань, доцільно використовувати пояснення та розповідь. Якщо ж акцент робиться на розвитку мислення і професійного судження – ефективними будуть бесіда, дискусія або бесіда-рефлексія.

✚ Поєднувати слово з наочністю і практичними діями. У швейній справі важливо не лише говорити, а й показувати. Наприклад, пояснення технології обробки кишені має супроводжуватися демонстрацією на зразку або макеті. Це дозволяє учням краще зрозуміти зміст словесної інформації.

✚ Використовувати професійну мову, адаптовану до рівня підготовки учнів. Майстер повинен поступово вводити спеціальні терміни (наприклад, «надсічка», «обтачка», «припуск на шов») і пояснювати їх значення в контексті конкретної операції. Це сприяє розвитку технологічного мислення.

✚ Підтримувати активність учнів під час словесних методів. Щоб уникнути пасивного слухання, слід ставити запитання, заохочувати до діалогу, залучати учнів до пояснення одне одному певних прийомів. Наприклад, можна

дати завдання: «Поясни своїми словами, як правильно виконати оздоблювальний шов на тонкій тканині».

✚ Проводити короткі підсумки після кожного словесного етапу. Після пояснення або інструктажу доцільно робити узагальнення: «Отже, сьогодні ми з'ясували, як...», «Основне, що потрібно запам'ятати...». Це сприяє систематизації знань і запобігає перевантаженню пам'яті учнів.

✚ Використовувати індивідуальний підхід у спілкуванні. Майстер повинен враховувати темп сприйняття інформації, рівень уваги, попередню підготовку кожного учня. Для тих, хто швидше засвоює матеріал, можна ставити ускладнені запитання, а для тих, хто має труднощі – додаткові пояснення.

✚ Розвивати комунікативну культуру учнів. Через словесні методи можна формувати навички професійного спілкування: чітке формулювання думок, вміння слухати, відповідати на запитання, висловлювати пропозиції щодо удосконалення роботи. Це важливо для майбутньої діяльності швачки у виробничому колективі.

✚ Регулярно проводити бесіди-рефлексії. Наприкінці кожного заняття доцільно обговорювати результати: що вдалося, які виникли труднощі, які прийоми були найбільш ефективними. Це підсилює навчальний ефект словесних методів і формує в учнів навички самоаналізу.

✚ Забезпечувати зворотний зв'язок. Слово майстра має спонукати учня не лише слухати, а й відповідати, уточнювати, ставити власні запитання. Такий діалог формує довіру та партнерські відносини між педагогом і учнями, що особливо важливо у виробничому навчанні [27].

Методика організації уроків виробничого навчання передбачає ретельне планування кожного етапу уроку, визначення його дидактичних цілей, підбір оптимальних методів і засобів навчання. Словесні методи при цьому виконують роль основного засобу передачі інформації, пояснення технологічних процесів, інструктажу та узагальнення досвіду учнів.

На **вступному інструктажі** майстер виробничого навчання використовує пояснення й розповідь, щоб ознайомити учнів із темою уроку, метою діяльності,

вимогами до виконання завдань і правилами безпеки праці. Пояснення має бути логічним, послідовним і доступним, містити чіткі технологічні терміни та приклади з практики. Розповідь може бути використана для створення мотивації, підвищення інтересу до теми, розкриття значення певної операції у загальному технологічному процесі.

Під час **поточних інструктажів** майстер застосовує бесіду як метод активного зворотного зв'язку. Вона дає змогу з'ясувати, як учні засвоїли матеріал, перевірити розуміння послідовності технологічних операцій, виявити типові помилки. Така бесіда має бути короткою, конкретною й орієнтованою на усунення труднощів у роботі.

Особливе місце у структурі уроку посідає **заключний інструктаж**, де доцільно використовувати бесіду-рефлексію. Вона спрямована на усвідомлення учнями власних досягнень, аналіз помилок і вироблення рекомендацій на майбутнє. Через рефлексію формується відповідальне ставлення до праці, розвивається вміння оцінювати результати своєї діяльності.

Крім того, у процесі вивчення нових технологічних прийомів ефективно застосовується лекція або пояснювальна розповідь, особливо коли матеріал є складним чи містить нові для учнів поняття. Такі форми словесного впливу допомагають структурувати знання, забезпечують логічну послідовність у засвоєнні матеріалу.

Важливим компонентом методики організації уроку є поєднання словесних методів із наочними та практичними. Слово педагога повинно супроводжувати демонстрацію зразків, схем, відеоматеріалів, інструкційних карток, щоб забезпечити повне розуміння процесу виконання операції.

Сучасна методика також передбачає використання інтерактивних словесних методів – дискусій, рольових ігор, аналізу виробничих ситуацій. Вони активізують пізнавальну діяльність учнів, формують комунікативні навички, сприяють розвитку професійного мислення.

Таким чином, словесні методи на уроках виробничого навчання виконують не лише інформаційну, а й виховну, мотиваційну та контрольну-коригувальну

функції. Від майстерності педагога, його культури мовлення, уміння володіти словом залежить якість підготовки майбутнього кваліфікованого робітника [28].

Методика оцінювання результатів навчання при застосуванні словесних методів

Оцінювання результатів навчання є невід'ємною складовою методики проведення уроків виробничого навчання. При використанні словесних методів важливо не лише перевіряти рівень засвоєння теоретичних знань, а й виявляти, наскільки учні можуть **застосовувати отриману інформацію у практичній діяльності.**

Оцінювання під час уроків, де переважають словесні методи (пояснення, бесіда, інструктаж, дискусія), здійснюється за кількома напрямками:

- **Розуміння технологічних понять і процесів.** Майстер оцінює, наскільки учні засвоїли нові терміни, уміють пояснити їх суть і взаємозв'язки між технологічними операціями. Наприклад, після пояснення теми «Послідовність виготовлення жіночої спідниці» можна провести усне опитування або міні-тест, щоб з'ясувати, чи учні правильно визначають етапи обробки виробу.

- **Уміння слухати, аналізувати й переказувати інформацію.** Під час бесіди чи дискусії майстер звертає увагу на логіку відповідей, уміння аргументувати власну позицію, робити висновки. Це сприяє розвитку професійного мислення.

- **Здатність до самостійного узагальнення.** Після інструктажу або словесного пояснення учні можуть коротко викласти своїми словами алгоритм дій. Така форма перевірки дозволяє виявити, чи учень не просто запам'ятав, а зрозумів суть процесу.

- **Формування професійних компетенцій.** Майстер оцінює, чи здатен учень на основі отриманих словесних інструкцій виконати трудову дію правильно, раціонально й безпечним способом. У цьому випадку оцінювання поєднує словесний і практичний етапи.

Для об'єктивності оцінювання рекомендується використовувати **чіткі критерії**, які включають:

- рівень розуміння навчального матеріалу;
- якість аргументації під час відповідей;
- точність використання професійної термінології;
- вміння встановлювати логічні зв'язки між теоретичними знаннями і

практичними діями.

Використання **самооцінки та взаємооцінювання** також підвищує ефективність роботи. Під час **заключного інструктажу** майстер може запропонувати учням оцінити власну участь у бесіді чи дискусії, визначити, що вони зрозуміли найкраще, а що потребує доопрацювання. Це формує рефлексію – важливу складову професійного зростання майбутніх швачок.

Таким чином, **словесні методи навчання**, грамотно поєднані з практичними діями, є ефективним засобом формування професійних компетенцій майбутніх швачок. Вони дозволяють майстру не лише передати знання, а й виховати у здобувачів освіти уважність, аналітичне мислення, відповідальність і здатність до самостійного прийняття рішень у професійній діяльності.

2.3. Приклад розробки уроку (фрагмент вступного інструктажу) виробничого навчання за професією швачка з використанням словесних методів

Фрагмент вступного інструктажу

1. Повідомлення теми та мети уроку

Майстер: Доброго дня, учні. **Тема сьогоднішнього уроку:** «Виготовлення жіночої блузи з декоративними елементами». *(Оголошується учням).*

Майстер: **Мета нашого уроку** – навчитися правильно виконувати операції підготовки деталей крою, з'єднання їх швами та прикріплення декоративних елементів, щоб готовий виріб був акуратним, естетичним і міцним. *(Оголошується учням).*

Майстер (конспект – очікувані результати):

- Учні повинні вміти правильно підготувати деталі виробу;
- Виконувати рівні та міцні машинні шви;
- Дотримуватися точності та симетрії під час роботи;
- Вибрати та закріпити декоративні елементи згідно з задумом моделі;
- Організувати робоче місце відповідно до правил безпеки та виробничої культури.

2. Цільова установка учнів

Майстер: Сьогодні ваша ціль – освоїти послідовність технологічних операцій, правильно використовувати інструменти та обладнання, контролювати якість швів і декоративних елементів, а також дотримуватися правил безпеки праці. *(Оголошується учням).*

Майстер (конспект – очікуваний результат):

Учні наприкінці уроку повинні самостійно та правильно виконати усі етапи виготовлення частини виробу або окремого вузла (залежно від темпу роботи групи).

3. Перевірка знань, умінь і навичок (запитання + очікувана відповідь)

Майстер: Перед початком практичної роботи пригадайте основні види швів, способи розкрою тканини та методи розташування деталей на виробі, які ми вивчали на попередніх уроках. Хто може коротко нагадати, які шви використовуються для з'єднання деталей блузи?

(Оголошується учням, коротка дискусія). **Запитання 1:** Хто може коротко нагадати, які шви використовуються для з'єднання деталей блузи?

Очікувана відповідь (конспект):

- з'єднувальний шов;
- накладний шов;
- запошивальний (для тонких тканин);
- подвійний та оздоблювальний, якщо вимагає модель;
- ручні тимчасові шви: шов «уперед голку», обметувальний шов, прокладний шов.

Запитання 2: Які етапи потрібно виконати під час розкрою тканини?

Очікувана відповідь (конспект):

- визначення напрямку нитки основи;
- правильне розміщення лекал або деталей викрійки;
- дотримання припусків на шви;
- економне та раціональне розташування деталей;
- точне перенесення контрольних знаків (надсічок, міток тощо).

Запитання 3: Які фактори впливають на якість з'єднувальних швів?

Очікувана відповідь (конспект):

- правильно підібрані нитки та голка;
- налаштована довжина стібка та натяг верхньої нитки;
- точність суміщення країв деталей;
- однакова ширина шва по всій довжині;
- відсутність пропусків, стягування та перекосів.

4. Пояснення характеру та призначення запланованої роботи

Майстер: Сьогодні на уроці ви будете виконувати практичну роботу від підготовки деталей до остаточного оздоблення виробу. Це допоможе закріпити

раніше отримані знання, освоїти нові прийоми трудової діяльності та навчитися правильно організувати робоче місце для досягнення високої якості готового виробу. *(Оголошується учням).*

Майстер (конспект – педагогічні завдання):

 формування початкових знань та навичок з виконання ручних та машинних швів;

 дбайливого ставлення до обладнання, матеріалів, інструменту;

 розвиток навичок та звичок планувати та контролювати свою працю.

Відповідь майстра на запитання учнів.

Підведення підсумків вступного інструктажу.

ВИСНОВОК

У процесі виконання курсової роботи я дійшла висновку, що **словесні методи навчання** відіграють ключову роль у професійній підготовці майбутніх швачок, оскільки саме через слово передається значна частина теоретичних знань, пояснюються технологічні процеси та регламентуються правила виконання виробничих операцій. Незважаючи на те, що професія швачки належить до категорії робітничих і передбачає домінування практичної праці, ефективність навчального результату значною мірою залежить від того, наскільки майстер уміє правильно організувати словесний супровід – пояснення, інструктаж, бесіду, консультацію та коментування трудових дій.

Проведений аналіз показав, що словесні методи у виробничому навчанні не є допоміжними, а навпаки – фундаментальними, оскільки вони забезпечують логічність, послідовність та усвідомленість професійних дій учнів. Саме за допомогою слова майстер формує у здобувачів освіти професійне мислення, культуру праці, розуміння технології та вміння прогнозувати якість результату. Я переконалася, що правильно побудоване пояснення чи інструктаж здатні попередити більшість помилок учнів на етапі практичної діяльності, тим самим економлячи час, матеріали й забезпечуючи якість виробу.

Для майбутніх швачок **словесні методи** мають і виховний потенціал: вони допомагають розвивати увагу, самоконтроль, професійну дисципліну та здатність аналізувати власні дії. Важливим відкриттям для мене стало розуміння того, що словесні методи у виробничому навчанні не повинні виконувати лише функцію інформування – вони мають перетворювати учня з пасивного слухача на активного учасника трудового процесу.

У ході дослідження я усвідомила, що майстер виробничого навчання має володіти не тільки технологічними знаннями, але й педагогічними вміннями: чітко, доступно, логічно пояснювати матеріал, ставити запитання, мотивувати, коментувати дії учнів та забезпечувати ефективний зворотний зв'язок. Від культури мовлення майстра залежить не лише рівень засвоєння навчального

матеріалу, а й психологічний комфорт, зацікавленість та впевненість учнів у власних можливостях.

Отже, словесні методи навчання в підготовці майбутніх швачок є незамінним педагогічним інструментом, який забезпечує гармонійне поєднання теоретичних знань і практичних умінь, сприяє розвитку професійних компетентностей та формує готовність до реальної виробничої діяльності. Вважаю, що подальший професійний розвиток майстра повинен передбачати вдосконалення педагогічної майстерності, вміння поєднувати слово з наочністю та практикою, впроваджувати інтерактивні прийоми та сучасні технології навчання.

Робота над темою стала важливим елементом мого професійного становлення, допомогла глибше усвідомити специфіку організації виробничого навчання та переконала мене у тому, що ефективний майстер – це не лише фахівець своєї справи, але й педагог, комунікатор, наставник та мотиватор.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про професійну освіту» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4574-20/stru> (дата звернення 17.11.2025).
2. Блог Ходякової М. В. URL: https://metodistlicey13.blogspot.com/p/blog-page_22.html (дата звернення 11.11.2025).
3. Методи навчання та їх класифікація. URL: <https://osvita.ua/school/method/780/?> (дата звернення 11.11.2025).
4. Методи навчання, про які має знати кожний викладач. URL: <https://buki.com.ua/news/metodi-navchannya-pro-yaki-mae-znaty-kozhniy-vykladach/?> (дата звернення 11.11.2025).
5. Класифікація методів навчання. URL: https://stud.com.ua/49813/pedagogika/klasifikatsiya_metodiv_navchannya? (дата звернення 11.11.2025).
6. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка. 2003, 615 с.
7. Ігнатенко Г. В., Ігнатенко О. В. Професійна педагогіка. Київ, 2013, 352 с.
8. Фіцула М. М. Педагогіка. Київ, 2009, 560 с.
9. Педагогічні погляди А. С. Макаренка URL: https://pidru4niki.com/15010922/pedagogika/pedagogichni_poglyadi_makarenka? (дата звернення 11.11.2025).
10. Енциклопедія освіти Нац. акад. пед. наук України. 2-ге вид., допов, та перероб. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 1144 с. URL: <https://surl.li/jexuyd> (дата звернення 11.11.2025).
11. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ, 2007, 142 с. URL: <https://surl.li/zpsbzb> (дата звернення 11.11.2025).
12. Зазюн І. А., Крамущенко Л. В., Кривонос І. Ф. та ін. Підручник, Педагогічна майстерність, Київ, Вища школа, 1997, 349 с. URL: <https://surl.li/xfxvhz> (дата звернення 11.11.2025).

13. Словесні методи навчання URL: https://pidru4niki.com/1263111355061/pedagogika/slovesni_metodi_navchannya? (дата звернення 11.11.2025).
14. Exploring Pedagogical and Digital Practices in Vocational Education and Training: Comparing Teacher and Student Perspectives. URL: <https://www.mdpi.com/2227-7102/14/7/734> (дата звернення 11.11.2025).
15. Дидактичні умови поєднання словесних методів навчання у новій українській школі. URL: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijitss/28022020/6946 (дата звернення 11.11.2025).
16. Словесні методи навчання: ефективні підходи та практики в освіті. URL: <https://79000.com.ua/slovesni-metody-navchannya-efektyvni-pidhody-ta-praktyky-v-osviti/?> (дата звернення 11.11.2025).
17. Академія викладання та навчання. Інтерактивні методи. URL: <https://atl.web.baylor.edu/teaching-guides/teaching-techniques/interactive-methods?> (дата звернення 11.11.2025).
18. Як індивідуалізувати навчання для учнів: диференціація проти інтервенції. URL: <https://www.renaissance.com/2024/10/07/blog-how-to-individualize-instruction-for-students-differentiation-vs-intervention/?> (дата звернення 11.11.2025).
19. . Формувальне оцінювання та зворотний зв'язок. URL: <https://surl.li/jqdpxy> (дата звернення 11.11.2025).
20. Батраченко Н., Заряжко І. Кравець. Технологія виготовлення одягу. URL: <https://www.e-litera.com.ua/upload/pto/pto-kravec.pdf> (дата звернення 11.11.2025).
21. Професійна підготовка фахівців у вимірі нових освітніх реалій: український і зарубіжний досвід: монографія. Івано-Франківськ, НАІР, 2019, 340 с.
22. На допомогу майстру в/н. URL: <https://cpto.zt.ua/methodological-work/help-the-master/?> (дата звернення 16.11.2025).

23. Методичні рекомендації «Застосування словесних методів на уроках трудового навчання». URL: https://urok.osvita.ua/materials/edu_technology/44266/ (дата звернення 16.11.2025).

24. Методичні рекомендації «Організація майстра виробничого навчання до уроків в-н». URL: <https://naurok.com.ua/metodichni-rekomendaci-organizaciya-maystra-virobnichogo-navchannya-do-urokiv-v-n-443337.html> (дата звернення: 13.11.2025).

25. **Методи виробничого навчання.** Освітній портал СумДУ. URL: <https://dl.kfk.sumdu.edu.ua/mod/book/view.php?id=26569&chapterid=10441&> (дата звернення: 13.11.2025).

26. Методична розробка: «На допомогу майстру виробничого навчання ПТНЗ. URL: <https://surl.li/ujmpaz> (дата звернення: 13.11.2025).

27. **Форми виробничого навчання.** Освітній портал СумДУ. URL: <https://dl.kfk.sumdu.edu.ua/mod/book/view.php?id=26566&utm> (дата звернення: 13.11.2025).

28. Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultatuv-navchannia> (дата звернення: 13.11.2025).

Додатки

